

Tkachuk Hanna. Features of the *організаціоно-методического* providing of the system of self-education.

It is shown the author's vision of the development of organizational forms of self-education and their didactic capabilities in view of the process of psychological and pedagogical science and IT and interactive technologies. Attention is drawn to the fact that the process of studying to this day manifests itself as the most conservative element of the system of self-education. Non-adjudicatory independent work of students (CPCs) of full-time education is its main independent element, which, according to its organizational-methodological principles and structure, is projected onto all other forms of education. Scheduling CVS is an effective element of its organization and control, it is expedient to use them, other than on-line, on other forms of training. The creation and application of modular dynamic object-oriented computer training environments is an effective means of increasing the effectiveness of the learning process. One of the most promising areas of self-education development is the reason to consider computer-based auto-dyadactics. It is offered the opportunity to develop self-education with its transformation into autodidactics.

Keywords: autodidactics, self-education, independent student work, actualization of interest, timetable of independent student work, distance education, educational technologies, task system, design method.

УДК 378.011.3-051:373.3:316.647.5

Тутова Т. Б.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ГЕТЕРОГЕННИМИ ГРУПАМИ УЧНІВ

У статті розкрито значущість формування толерантності у майбутніх вчителів початкової школи в контексті розбудови Нової української школи, як важливого засобу професійної підготовки; аналізуються словники та сучасні дисертаційні дослідження на предмет визначання поняття " толерантність "; здійснено огляд основних складових толерантності.

Особливу увагу приділено толерантності як фактору виховання фахівця нової генерації, компетентного створити психологічно комфортні умови співпраці, досягнення взаєморозуміння, вирішення конфліктів та їх запобігання, що є важливим для педагога у діалозі та успішній взаємодії в гетерогенному освітньому середовищі.

Ключові слова: професійна підготовка, гетерогенність, гетерогенна група, толерантність, формування толерантності, складові толерантності.

Виховання толерантного покоління є надзвичайно актуальним питанням сьогодення. Саме сучасна освіта зацікавлена у підготовці толерантних педагогів, які мудро та успішно співпрацюють з різноманітним учнівським класом, які своїм прикладом, а саме: ціннісним ставленням до кожного учня; прийняттям кожного таким, яким він є незалежно від його інтелектуальних здібностей, фізичних можливостей, соціального статусу, національності, релігії, культури та інше; формує толерантне ставлення один до одного всіх учасників освітнього процесу.

Прийнята реформа Міністерства освіти і науки "Нова українська школа" [4] дає змогу зосередити свою увагу на підготовці вчителів початкової школи нової генерації, позбавлених авторитарності та диктаторства, орієнтованих на здійснення освітньої діяльності на засадах толерантності, що передбачає терпимість до прийняття різних думок та світоглядів, релігій, національностей, готовність до співпраці, діалогу, партнерства та емоційної мобільності.

Увага до теми толерантності також підсилюється змінами, що відбулися в українському суспільстві протягом останніх років, які суттєво вплинули на погляди вчених у галузі педагогіки та виховання сучасної молоді. Революція гідності, анексія

Криму, військові дії на сході України не тільки змінили свідомість українців, підняли їх патріотичний дух, але й сприяли зростанню агресивності, нетерпимості, конфронтації, породили соціальну напруженість і непорозуміння у міжособистісних стосунках.

Проблема формування толерантної особистості в сучасному суспільстві не нова. І останнім часом коло проблем, пов'язаних з факторами полікультурності, поліетнічності, поліконфесійності та назагал гетерогенності середовища, поповнилось новими викликами сьогодення.

Проблема гетерогенності в сучасному світі вже на протязі декількох десятиліть залишається однією з найскладніших в соціальній політиці та практиці. Саме проблеми національного, релігійного, політичного та соціального плюралізму та різноманіття є широко обговорюваними темами в політичних, громадських та академічних колах різних країн світу. Актуальність проблеми засвідчують матеріали Всесвітньої конференції ЮНЕСКО 1994 року, конгрес Генеральної асамблеї ООН 2006 року, Всегерманської комісії ЮНЕСКО 2010 року та Конвенція ООН прийнята ЄС в 2010р.

В останні десятиліття в філософській, соціологічній, психологічній та педагогічній літературі спостерігається інтерес до проблеми навчання гетерогенних груп. Цей інтерес супроводжується активним дослідженням питання гетерогенності серед сучасних програм, які спрямовані на підготовку педагогів і освітніх менеджерів у роботі з гетерогенними групами та організаціями в різних галузях освіти – проект Європейської міжнародної програми "Tempus IV" [9].

Дослідники проблеми виховання толерантності у підлітків та молоді, основоположники педагогіки толерантності О. Асмолов, Б. Гершунський, Ю. Іщенко, О. Клепцова, В. Тишков, П. Степанов визначили і розробили основні методи і засоби, що сприяють підвищенню ефективності педагогічної роботи по створенню умов для формування толерантної особистості. Вітчизняні вчені Г. Балл, Л. Бернадська, І. Бех, О. Безкоровайна, О. Волошина, О. Грива, Е. Койкова, С. Метліна, О. Швачко, Ю. Гордієнко розкрили сутність феномену толерантності та дослідили його вплив на формування професіоналізму педагога. Окремі аспекти проблеми виховання толерантності майбутніх педагогів висвітлили у своїх дослідженнях Т. Білоус, Ю. Гордієнко, О. Матвієнко, А. Погодіна, Л. Сугейко, Ю. Тодоровцева та інші.

Незважаючи на суттєвий доробок сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених щодо гуманізації професійної свідомості педагогічних кадрів, питання, що пов'язані з формуванням толерантного вчителя, наразі є актуальним. Оскільки з прийняттям нової освітньої реформи "Нова українська школа" вчитель початкової школи має бути організатором толерантних відносин в освітньому процесі з різним контингентом учнівського класу, а саме гетерогенними групами учнів, відповідно учнів з особливими освітніми потребами у відповідності з принципами інклюзивної освіти.

Відтак **метою нашої статті** є розкриття поняття толерантності, обґрунтування складових толерантності у підготовці майбутнього педагога початкової школи, компетентного до успішної співпраці з гетерогенними групами учнів.

Розвиток українського сучасного суспільства детермінує повагу до людського розмаїття, встановлення принципів толерантності, солідарності та безпеки, що забезпечує захист та повне інтегрування у соціум всіх верст населення. Це зумовлено визначенням головної мети соціального розвитку – створення "суспільства для всіх". В основу такого інтегрування покладено концепцію цілісного підходу, яка відкриває шлях до реалізації прав та можливостей для кожної людини, насамперед, передбачає рівний доступ до здобуття якісної освіти [10, с. 4].

Перш за все, слід зазначити, що в законі "Про освіту" [11], поняття "гетерогенна група" відсутня. Розкривається наступне поняття "інклюзивна освіта". На законодавчому рівні виокремлюються різні групи учнів, які потребують особливого підходу при організації педагогічної взаємодії та отримання освіти, а саме учні з особливими освітніми

потребами.

В українському законодавстві термін "*діти з особливими освітніми потребами*" використовується у вузькому розумінні інклюзивної освіти й охоплює дітей з порушеннями психофізичного розвитку та дітей з інвалідністю.

Відповідно до ширшого розуміння інклюзивної освіти та міжнародних документів, діти з особливими освітніми потребами – це діти, які потребують додаткової підтримки в освітньому процесі (діти з порушеннями психофізичного розвитку, діти з інвалідністю, діти-біженці, діти-мігранти, діти – представники національних та релігійних меншин, обдаровані діти, діти з сімей з низьким прожитковим мінімумом, безпритульні діти, діти-сироти, діти із девіантною поведінкою та інші) [8, с. 12-13].

Дослідивши поняття гетерогенність та інклюзію, в своєму дослідженні ми визначили, що гетерогенна група - це різнорідна група, що включає в себе певну кількість учнів, з особливими освітніми потребами та різними ознаками (стать, вік, інтелект, інтереси, особливості психофізичного розвитку, поведінка та інше), але об'єднані між собою спільним параметром (інвалідність, обдарованість, неблагополучність, релігія, віра, та інше), перебуваючи у всебічній залежності один від одного та потребуючі додаткової підтримки в освітньому процесі.

Отже, майбутній педагог початкової школи в освітньому процесі стикатиметься з різним проявом гетерогенності та гетерогенними групами, а отже постає питання професійної підготовки, і однією з найважливіших, на наш погляд, є формування толерантності педагога в площині гетерогенності.

У "Психологічній енциклопедії" толерантність тлумачиться як "1) здатність людського організму переборювати труднощі...; 2) терпимість до висловлюваних іншими думок, позицій, а також релігійних вірувань, поведінки тощо" [5, с. 363]. У педагогічному словнику толерантність – "терпимість до чужих думок і вірувань" [1, с. 332]. У словнику з етики толерантність – "терпимість до іншого світогляду, способу життя, поведінки, звичаїв тощо" [6, с. 356].

Як зауважує аналіз психологічних, педагогічних та іншомовних словників у визначенні самого терміну толерантності не існує єдино правильного визначення даного поняття, оскільки кожен дослідник трактує його по-своєму. Проте велика кількість авторів, доводять у своїх наукових працях необхідність розрізнення цих понять.

О. Кирилюк, зауважує, що російське дієслово "терпіти" має негативне забарвлення, оскільки означає лише зовнішнє стримування свого ставлення, тоді як толерантність передбачає активну позицію [3, с. 59]. Саме цієї думки дотримується Н. Юферєва, наголошуючи, що терпимість означає бездіяльність людини, адже терплять, зазвичай, щось неприємне. У такому випадку толерантність формується завдяки переживанням, які виражені у досвіді людини, проте існує межа, за якої можливо терпіти страждання і залишатись психічно та фізично здоровим та готовим прийняти іншу відмінну від себе людину [7, с. 15].

Отже, можемо зробити висновок, що довготривалий досвід переживань викликає терпимість, а досвід позитивного ставлення, розуміння та сприйняття іншої людини такою якою вона є – толерантність.

Слід акцентувати, що толерантність в наукових працях закордонних дослідників, а саме проект "Темпус 4", акцентує увагу на "абсолютній" та "розумній" толерантності також. "Абсолютна толерантність" набуває негативного значення, оскільки не має окреслених меж та може бути прирівняною до поняття "терпимості".

Важливою для нашого дослідження є позиція, яка обумовлена визначенням поняття толерантності не як терпимість, а як позиція позитивного сприйняття та розуміння іншої людини, яка відрізняється від нас. Оскільки працюючи з різним контингентом учнів, гетерогенними групами учнів, педагог початкової школи стикається з різними аспектами гетерогенності, а саме інвалідність, обдарованість, соціальне неблагополуччя,

психофізичні вади, віра, національність та інше, а отже прийняття та розуміння цих відмінностей дає змогу педагогу успішно здійснювати свою професійну діяльність, а головне бути толерантним, емоційно мобільним та стресостійким.

Толерантний педагог – це професіонал, який сприймає себе частиною цілісного світу, і водночас усвідомлює, що всі учні є різними, унікальними та неповторними. Процес виховання толерантності пов'язаний з формуванням відповідальності, соціальної активності, емоційної мобільності, творчості, стресостійкості, розвитком критичного мислення, в першу чергу, самого педагога.

Науковець А. А. Глебов серед проявів толерантності виділяв витримку та самовладання, відкритість та солідарність, спілкування та взаємодія. В такій інтерпретації толерантність має індивідуальну цінність, сприяє формуванню уявлення про себе, виявляє мотивацію соціальної поведінки та сприяє розвитку життєвого досвіду, дозволяючи особистості приймати інше бачення проблем.

Наголосимо, що цінним для нашого дослідження є науковий доробок О. Гриви, Г. Безюлева та Г. Шеламова, які виділили серед найважливіших професійних якостей сучасного педагогатаку якість як толерантність [2, с. 17]. Аналізуючи дослідження науковців в площині толерантності та нашого дослідження, ми виокремили професійно-особистісні якості, якими має володіти вчитель початкової школи, який здатний успішно співпрацювати з гетерогенними групами учнів в освітньому процесі:

– *позитивне сприйняття та розуміння* (позиція, що характеризує ставлення до інтересів, переконань, вірувань, звичок і поведінки інших людей, є формулою поваги до іншої людини, признання за нею права на власні переконання, на те, щоб бути іншим, ніж я. Розуміння має значення позитивного ставлення до когось, будь-чого, до чужих поглядів, поведінки, вірування, мови та інше.

– *емпатійність* (емпатія – здатність людини відчувати те, що відчуває інша людина, її бажання допомогти, підтримати, відчути біль іншого, що є свідченням про обмеження власної агресії. Таке ставлення до людей сприяє розвитку гуманістичних цінностей, без яких неможливе повноцінне толерантне сприйняття дійсності).

– *комунікативність* (завдяки якій педагог здатний у процесі спілкування розуміти кожного учня та запобігати конфліктним ситуаціям, вміти приймати його таким, яким він є, спроможна ставити себе на його місце та дивитися на ситуацію його очима, вжитися в його світ);

– *емоційну мобільність* (стресостійкість та "емоційна мудрість", яка дає змогу педагогу відчувати та реагувати на емоційні сплески всіх учасників, та нейтралізувати їх негативний вплив, здатність до швидкої емоційної адаптації у різних педагогічних ситуаціях, що постійно змінюються).

– *соціальну активність* (здатність особистості до активності у професійній сфері, реалізувати свої потенційні можливості, жити повноцінним життям, самостійно діяти, здійснювати власний вибір, приймати незалежні рішення та відповідати за їхні наслідки).

– *освіченість* (навчання впродовж життя, самовиховання, самовдосконалення, самоконтроль та професіоналізм).

– *критичне мислення* (здатність створювати атмосферу відкритості і відповідальної співпраці в освітньому процесі; здатність апробувати ефективні методики та нові технології, які сприяють розвитку критичного мислення і самостійності в процесі професійного зростання; здатність професійно аналізувати свою діяльність).

– *креативність* (здатність до творчого вирішення нестандартних ситуацій, готовність до інновацій).

Отже, дослідивши поняття толерантності в площині нашого дослідження, ми визначили, що формування толерантності майбутнього вчителя початкової школи, компетентного ефективно співпрацювати з гетерогенними групами учнів має включати три компоненти:

Когнітивний компонент передбачає наявність у майбутніх вчителів початкової школи ґрунтовних теоретичних знань з організації та створення толерантного освітнього простору з різноманітним учнівським класом, а саме з гетерогенними групами учнів. Цей компонент пов'язаний з усвідомленням і розумінням таких понять як гетерогенність та критерії гетерогенності, гетерогенна група, основ педагогіки багатоманіття та освітніх технологій управління гетерогенними групами, інклюзія, розуміння культурних, історичних, релігійних особливостей різних народів; вікових, гендерних, соціальних відмінностей представників різних груп; розумінням особливостей розвитку сучасного суспільства (вірування, історія власної держави та інших країн) та інше.

Аксіологічний (ціннісний) компонент толерантної особистості майбутнього педагога забезпечується наявністю певних ціннісних установок щодо мети та завдань виховання толерантності в учнівській молоді, що до цінності особистості і культури, соціальної відповідальності, подолання стереотипів, упереджень, агресивності та конфліктності.

Ціннісний компонент толерантності майбутнього вчителя виявляється через систему принципів організації педагогічного процесу, серед яких домінують такі: пріоритет інклюзивних цінностей; ідея духовної свободи людини; визнання самобутності і унікальності та неповторності кожної людини; віра в невичерпні можливості і здібності особистості, а також акцент завжди має ставитися на позитивних якостях особистості; повага до людської гідності; відкритість до сприйняття людських цінностей; орієнтація на діалектичний зв'язок розвитку і саморозвитку особистості; терпимість до думок і поведінки інших людей; зорієнтованість на партнерство і співробітництво. Реалізація цього компоненту сприятиме формуванню довірливих та рівноправних стосунків між гетерогенними групами учнів в освітньому процесі.

На наш погляд, для майбутнього вчителя початкової школи, компетентного педагогічно взаємодіяти з гетерогенними групами учнів, особливе значення набуває **діяльнісний компонент** толерантності, який виявляється через його систему способів педагогічних дій щодо організації, контролю й оцінки якості діяльності учасників навчально-виховного процесу, серед яких: сприймання особистості партнера таким, яким він є; прийняття та розуміння індивідуальності іншої людини; надання недоторканого права особистісної думки; оцінювання особистості згідно Я-концепції; вміння згладжувати негативні почуття; вміння вибачати іншому помилки чи ненавмисно спричинені неприємності; терпиме ставлення до професійного дискомфорту; вміння володіти собою і йти на компроміс; уміння безконфліктно вирішувати проблемні педагогічні ситуації та запобігати їм в майбутньому.

Діяльнісний компонент толерантності майбутнього вчителя виявляється також через характер його позитивного сприйняття учасників педагогічної взаємодії, а саме через доброзичливість, ввічливість, щирість, лояльність, стриманість, милосердя, емпатію, справедливість. Реалізація цього компоненту забезпечується співпрацею та діалогом між студентом і викладачем, як видами толерантної взаємодії, оптимальним поєднанням традиційних форм організації навчання з інтерактивними технологіями підготовки майбутніх вчителів до формування толерантності у співпраці з гетерогенними групами учнів. Діяльнісний компонент найяскравіше виявляється під час практики, коли студенти виконують завдання з організації толерантного освітнього середовища в умовах шкільного навчального закладу, самостійно планують та здійснюють практичну співпрацю з гетерогенними групами учнів.

Отже, засадничою якістю педагога в системі ціннісної професійної компетентності є феномен толерантності, тобто прийняття особистістю культурного різноманіття як соціальної норми. Толерантність як складова професійної підготовки вчителя початкових класів забезпечує формування професійної компетентності педагога в площині гетерогенності, як цілісної системи, котра інтегрована когнітивною, ціннісною та

діяльністю складовими.

Слід зауважити, толерантність в площині гетерогенності розглядається як система позитивних установок на міжособистісне та міжкультурне спілкування, взаємодію та партнерство, готовність приймати відмінності іншого як здатність до діалогу, співпраці та успішній взаємодії, вирішення конфліктів та їх запобігання в гетерогенному освітньому середовищі.

Використана література :

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Грива О. А. Толерантність молоді в полікультурному середовищі : [монографія] / Грива Ольга Анатоліївна. – Київ : Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2007. – 275 с.
3. Кирилюк О. М. Содержание понятия "толерантность". Толерантность в современном обществе: опыт междисциплинарных исследований : сб. науч. ст. / под ред. М. В. Новикова, Н. В. Нижегородцевой. Ярославль : Изд-во ЯГПУ, 2011. – С. 57-60.
4. Нова українська школа. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
5. Степанов О. М. Психологічна енциклопедія / автор-упоряд О. М. Степанов. – Київ : Академвидав, 2006. – 424 с.
6. Тофтун М. Г. Сучасний словник з етики / М. Г. Тофтун. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 415 с.
7. Юферева Н. И. Толерантность как категория личности / Н. И. Юферева // Педагогические технологии. 2010. – № 3. – С. 14-19.
8. Inclusive education from A to Z: a guide for teacher sand parents / Compilers N. V. Sankova, A. A. Trejtjak. – K., 2016. – P. 68. (inUkr.)
9. Joint European project TEMPUS IV/VI "Training of teacher sand educational managers to work with heterogeneous groups and organizations" 543873-TEMPUS-1-2013-1-DE-TEMPUS-JPCR. Retrieved from:<http://tempus2013-16.novsu.ru/mod/page>. (inUkr.)
10. Newschool. The space of educational opportunities. Progect for discussion. A group of compilers: L. Grinevich, A. Licn, S. Kalashnovetc ; editedby M. Grishchenko – Kyiv, 2016. – 34 p. (inUkr.)
11. The EDUCATION ACT . Retrieved from : <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>(inUkr.)

R e f e r e n c e s :

1. Honcharenko S. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk / S. Honcharenko. – Kyiv : Lybid, 1997. – 376 s.
2. Hryva O. A. Tolerantnist molodi v polikulturnomu seredovishchi : [monohrafiia] / Hryva Olha Anatoliivna. – Kyiv : Vydavnytstvo Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova, 2007. – 275 s.
3. Kirilyuk O. M. Soderzhanie ponyatiya "tolerantnost". Tolerantnost v sovremennom obshchestve: opyt mezhdistsiplinarnykh issledovaniy : sb. nauch. st. / pod red. M. V. Novikova, N. V. Nizhegorodtsevoy. Yaroslavl : Izd-vo YaGPU, 2011. – S. 57-60.
4. Nova ukrainska shkola. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
5. Stepanov O. M. Psykholohichna entsyklopediia / avtor-uporiad O. M. Stepanov. – Kyiv : Akademvydav, 2006. – 424 s.
6. Toftul M. H. Suchasnyi slovnyk z etyky / M. H. Toftul. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2014. 415 s.
7. Yufereva N. I. Tolerantnost kak kategoriya lichnosti / N. I. Yufereva // Pedagogicheskie tekhnologii. 2010. – № 3. – S. 14-19.
8. Inclusive education from A to Z: a guide for teacher sand parents / Compilers N. V. Sankova, A. A. Trejtjak. – K., 2016. – P. 68. (inUkr.)
9. Joint European project TEMPUS IV/VI "Training of teacher sand educational managers to work with heterogeneous groups and organizations" 543873-TEMPUS-1-2013-1-DE-TEMPUS-JPCR. Retrieved from:<http://tempus2013-16.novsu.ru/mod/page>. (inUkr.)
10. Newschool. The space of educational opportunities. Progect for discussion. A group of compilers: L. Grinevich, A. Licn, S. Kalashnovetc ; editedby M. Grishchenko – Kyiv, 2016. – 34 p. (inUkr.)
11. The EDUCATION ACT . Retrieved from : <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>(inUkr.)

Тугова Т. Б. Толерантність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи до педагогічного взаємодіяння з гетерогенними групами учнів.

В статті розкрито значимість формування толерантності у майбутніх учителів початкової школи в контексті Нової української школи, як важливого засобу професійної підготовки; аналізуються словари і сучасні дисертаційні дослідження на предмет визначення поняття "толерантність"; здійснено огляд основних складових толерантності.

Ключові слова: професійна підготовка, гетерогенність, гетерогенна група, толерантність, формування толерантності, складові толерантності.

Tutova T. Tolerance as a component of Professional Training of Future Primary school teacher for Pedagogical Collaboration with Heterogeneous groups of students.

This article highlights the education of tolerance of future primary school teachers in the context of New Ukrainian school as important means of their professional preparation. It includes analyses of dictionaries and modern dissertation researches related to the concept "tolerance" as well as the review of the main components of tolerance is carried out.

Keywords: professional preparation, heterogeneity, heterogeneous groups, tolerance, formation of tolerance, constituents of tolerance.

УДК 373. 3. 016:811.161.2]:159.955.

Федосєєва О. Ю.

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті розкрито сутність і зміст поняття "критичне мислення", визначено педагогічні умови, стратегії та методи формування критичного мислення учнів початкових класів на уроках української мови з наведенням конкретних прикладів.

Ключові слова: критичне мислення, умови формування критичного мислення, методи, стратегії розвитку критичного мислення молодших школярів.

Сучасне інформаційне суспільство – це період високих технологій, що потребує від освіти формування компетентної та активної особистості. Саме на досягнення кінцевого результату – розвитку особистості через призму формування життєво необхідних компетентностей – націлена сучасна модель освіти. Нові вимоги ставлять за практично значущу мету діяльності вчителя не управління процесом засвоєння учнями знань, а педагогічний супровід формування компетентної особистості. Реформування початкової освіти України, на нашу думку, є спробою саме критично осмислити існуючу ситуацію і визначитись із пріоритетами державної політики в розвитку освіти. Модернізація системи освіти в Україні, зміна її орієнтирів на розвиток учнів як особистості, формування інтелектуального потенціалу та забезпечення постійного самовдосконалення, вимагає змін і в системі сучасної початкової освіти. Сучасна початкова школа має на меті виробити в учнів звичку вирішувати важливі питання, які виникають у житті, вчить формулювати, висловлювати і доводити свою думку та поважати думку інших. Насамперед вона має бути зорієнтована на особистісний розвиток кожного учня відповідно до його здібностей. Саме в цих умовах особливого значення набуває проблема формування критичного мислення в учнів початкової школи на уроках української мови.

Ідея розвитку критичного мислення виникла в США і є однією із загальноновизнаних напрямів навчання та виховання у зарубіжній педагогіці та психології. Ця проблема стала